

Koray Çalışkan

koray.caliskan@radikal.com.tr

Evren Balta Pakker'in İletişim'den çıkan 'Küresel Güvenlik Kompleksi: Uluslararası Siyaset ve Güvenlik' isimli kitabını mutlaka okuyun.

Yok. Ahmet Şık'ın 'Pusu-Devletin Yeni Sahipleri' kitabından bahsetmiyorum. Onu herkes yazıyor, herkes alıyor. Ben de aldım. Kurtlar Vadisi tarzı ismini bir yana bırakın, enfes bir iş. Okumamak olmaz. Ben başka bir kitaptan bahsediyorum. Evren Balta Pakker'in İletişim'den çıkan 'Küresel Güvenlik Kompleksi: Uluslararası Siyaset ve Güvenlik' isimli kitabından.

Geçenlerde yazın çekeceğimiz bir filmin çalışması için Söke Ovası'ndaydım. Yaklaşık 15 senedir gidip geldiğim, araştırma yaptığım bir köye gittim, Avşar. Mehmet Uyanık geldiğimi duymuş, ortak bir arkadaşımızın evine damladı. Yakışıklı, dalyan gibi, çakır gözlü, hikâyeci bir adam. Muhabbeti karın doyurur.

Gülüyor ama hafif de sinirli. Bir akrabalarının oğluymuş. Üniversite falan okumuş. Sonra gitmiş özel güvenlikçi olmuş. Parası iyiymiş, temiz giyiniyormuş. "Anladım ben bunu kardeşlik" diye devam etti: "Eskiden bekçi dediğimize şimdi güvenlik diyipduru. Ne hal lazım oldu bunca bekçi? Her yer bostan mı ki?"

Soğuk savaş sonrası

Neredeyse çeyrek yüzyıl önce soğuk savaş bitti. Yeni bir savaş başladı. Güvensizliğin koşulları yaratılarak, güvenlik, ekmek, süt, kola gibi bir ihtiyaç haline getirildi. Daha da önemlisi, soğuk savaş bittikten sonra dünyada bir iç savaş patlaması yaşandı. Uluslararası savaşlar pahalı oluyordu. 1990'ı takip eden 10 yılda 80 devletin karıştığı 118 çatışma-savaş yaşandı. 6 milyon kişi öldü. Bunların 108'i iç savaştı.

Bu savaşlarda çoğunlukla Amerikan silahları kullanıldı. ABD dünyanın en büyük silah üreticisi. Ordusunun "Yeter artık, top, bomba, uçak gemisi istemiyorum" dediği halde, ordusuna zorla silah üretip satan tek ülke. Yılda 711 milyar dolar harcıyor, dünya silah endüstrisinin % 41'ini tek başına taşıyor. Bizimki gibi beş dünyayı yok edecek kadar bombası var. İthalata da yansıyor. Son 10 yılda silah satışını % 50 arttırıyor. Silahları çıkarın, ABD'de kalan bir iPhone bir Madonna.

Ortadoğu'da sonuçları

Evren Balta bu gelişmelerin sonuçlarını gayet ikna edici bir şekilde sunuyor. Uluslararası ilişkileri soğuk savaş sonrası dinamikleri anlayarak yeniden yorumlamak için gerek duyduğumuz tüm fikri cihazları sunuyor. Farkındasınız herhalde. Ortadoğu'da bir-iki ülkeyi çıkarın, Irak Forever şeklinde özetlenecek bir gidişatımız var. Bush, kaka diktatör Saddam'ı devirip demokrasi getirecekti. Olmadı. İç savaş çıktı.

NATO, kaka diktatör Kaddafi'yi devirecekti, demokrasi gelecekti. Olmadı. Ülke bölündü, iç savaş devam. Şimdi sıra Suriye'de. Suriyeliler Irak'a bakıp geleceğini görüyor. Tamamen Suudi parasıyla silahlandırılmış, Ürdün'de eğitilmiş paralı asker ve milislerin kana buladığı ülkelerinde nasırı kaşınmış diktatörlerinin gazabıyla uğraşıyorlar.

Sorun Irak'taki insanlara, Saddam zamanını özleyenler. Geçen gün Eman Khammas, Boğaziçi'nde anlattı: "Evet, o zaman bir diktatörümüz vardı ama bir de hastanelerimiz, okullarımız, üniversitelerimiz, bankalarımız, işleyen bir devletimiz..." Her şey böyle giderse Suriyeliler de ileride Esad zamanını özleyecek.

Küresel Güvenlik Kompleksi'ne benzeyen kitapların bir kompleksi, bir zayıflığı vardır. Anlattıkları

dünyayı o kadar rasyonel ve azametli gösterirler ki o mekanizmayı “Allah gelse dağıtamaz” diye düşündürürler. Evren Balta’nın kitabı böyle değil. Yeni uluslararası rejimi yorumluyor ama bunun saat gibi çalışan mükemmel bir mekanizma olduğunu savunmuyor, gücünü abartmıyor. Bu yeni düzene karşı geliştirilecek mücadele biçimlerine de göz kırıyor. Uzun olmayan, derdini ehliyetle kısaca anlatan bu kitabı okuyun. Anlayacaksınız.